

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Veřejná správa a politický proces ve vybrané obci
(Netvořice)**

Karel Bouda

© 2011 ČZU v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Akademický rok 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Karel Bouda

obor Veřejná správa a regionální rozvoj

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název práce: **Veřejná správa a politický proces ve vybrané obci (Netvořice)**

Osnova bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Charakteristika vybrané obce
5. Politické subjekty
6. Komunální volby
7. Formování orgánů samosprávy
8. Závěr
9. Seznam literatury
10. Přílohy

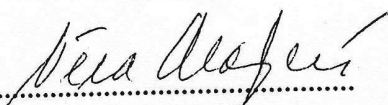
Rozsah hlavní textové části: 30 - 40 stran

Doporučené zdroje:

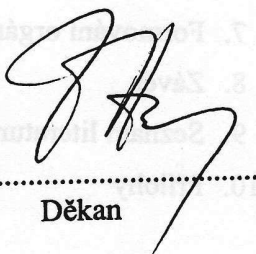
- BALÍK, S., 2008: Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- BALÍK, S., 2009: Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada Publishing, a.s.
- BALÍK, S., 2003: Komunální volby v České republice v roce 2002. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity.
- ČMEJREK, J., 2008: Obce a regiony jako politický prostor. Praha: Alfa Nakladatelství.
- ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R., 2007: Základy veřejné správy. Praha: PEF ČZU.
- MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A., 2005: Participace a zájmové organizace v České republice. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- POMAHAČ, R., VIDLÁKOVÁ, O., 2002: Veřejná správa. Praha: C. H. Beck.
- VEDRAL, J. et. al., 2008: Zákon o obcích (obecní zřízení) komentář. Praha: C. H. Beck.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.**

Termín odevzdání bakalářské práce: listopad 2010

Vedoucí katedry

Děkan

V Praze dne: 13. 10. 2010

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Veřejná správa a politický proces ve vybrané obci (Netvořice)" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. 3. 2011

Rád bych touto cestou poděkoval doc. PhDr. Jaroslavu Čmejkovi CSc., za odborné vedení této bakalářské práce a za jeho cenné rady a připomínky, kterými přispěl a pomohl k vytvoření této práce.

**Veřejná správa a politický proces ve vybrané obci
(Netvořice)**

**Public Administration and Political Process in a
Municipality (Netvořice)**

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá objasněním fungování politického procesu ve vybrané obci. Také se soustřeďuje na politickou participaci občanů, formování kandidátních listin a volebních programů, působení politických stran v obci a na volební proces včetně volby starosty a rady obce.

Práce je i s úvodem a závěrem rozdělena do osmi kapitol, přičemž těžiště práce představují kapitoly pět až sedm. V páté kapitole se práce zabývá politickými subjekty v obci, které v obci působily od roku 1994 do roku 2010 a které se účastnily komunálních voleb v obci. Šestá kapitola se zabývá komparací voleb z hlediska výsledků a volební účasti. Závěrečná sedmá kapitola se soustřeďuje na povolební jednání a formování orgánů obce.

Klíčová slova:

komunální volby, participace, obec, starosta, politický proces, kandidátní listina, volební program, výsledky, vyjednávání, politický subjekt

Summary

This bachelor thesis is concerned with explaining the functioning of the political process in the selected community. It also focuses on the political participation of citizens, formation of candidate lists and election programs, activities of political parties in the community and the electoral process, including election of the mayor and municipal council.

The thesis with the introduction and conclusion, is divided into eight chapters, the focus of the work are chapters five to seven. In the fifth chapter of the work deals with the political parties in the community, then they worked from 1994 to 2010 and participated in municipal elections in the community. The sixth chapter deals with the comparison in terms of election results and voter turnout. The final seventh chapter focuses on post-election negotiations and the formation of municipal bodies.

Keywords:

municipal elections, participation, community, mayor, political process, candidate list, electoral, results, negotiation, political entity

Obsah

1. Úvod	1
2. Cíl práce a metodika	2
3. Literární rešerše	3
3. 1. <i>Postavení obce v systému veřejné správy České republiky</i>	3
3. 2. <i>Samostatná působnost obce</i>	5
3. 3. <i>Přenesená působnost obce</i>	6
3. 4. <i>Zastupitelstvo obce</i>	7
3. 5. <i>Rada obce</i>	10
3. 6. <i>Starosta</i>	11
3. 7. <i>Volební proces v obcích</i>	13
3. 8. <i>Komunální volební system</i>	14
3. 9. <i>Vznik a zánik mandate</i>	14
3. 10. <i>Volební kampaň</i>	15
3. 11. <i>Volební strany a nezávislí kandidáti</i>	16
3. 12. <i>Způsob volby</i>	16
3. 13. <i>Uzavírací klauzule</i>	18
3. 14. <i>Volební formule</i>	18
3. 15. <i>Preferenční hlasování</i>	20
4. Charakteristika vybrané obce	21
5. Politické subjekty	24
6. Komunální volby	28
6. 1. <i>Komunální volby v roce 1994</i>	28
6. 2. <i>Komunální volby v roce 1998</i>	28
6. 3. <i>Komunální volby v roce 2002</i>	30
6. 4. <i>Komunální volby v roce 2006</i>	31
6. 5. <i>Komunální volby v roce 2010</i>	32
6. 6. <i>Volební účast</i>	34
7. Formování orgánů samosprávy	36
8. Závěr	38
9. Seznam literatury	39
Seznam tabulek	40

1. Úvod

Problematika veřejné správy a politického procesu v jednotlivých obcích nabyla na významu především po systémové transformaci společnosti, která nastala po roce 1989. Vlivem této systémové transformace docházelo k postupné decentralizaci moci a reformě územní veřejné správy, která má úzký vztah k participaci občanů na veřejném životě obcí. Veřejná správa v České republice je založena na modelu, ve kterém státní orgány vykonávají státní správu pouze na ústřední úrovni, zatímco na krajské a obecní úrovni jsou výkonem státní správy pověřeny územní samosprávy v rámci přenesené působnosti. Toto řešení tak posiluje úlohu občanů v rozhodovacím procesu na místní i regionální úrovni a otvírá prostor pro jejich širší politickou participaci (Čmejrek a kol., 2009).

Obec Netvořice se díky svému počtu obyvatel, který se dlouhodobě pohybuje mírně nad jedním tisícem a díky své nízké hustotě osídlení řadí mezi venkovské obce. V Netvořicích od vzniku samostatné České republiky dlouhodobě působily dvě politické strany, které byly významně zastoupeny v Poslanecké sněmovně PČR a Senátu PSČ a které měly v obci svá místní sdružení. V současné době má však v obci své místní sdružení a dlouhodobě v ní působí pouze strana jediná. Netvořic se tak týká poměrně rozšířený problém venkovských obcí, kterým se v poslední době stává velmi slabé zakotvení politických stran v těchto obcích.

2. Cíl práce a metodika

Cílem této bakalářské práce je objasnit fungování politického procesu ve vybrané venkovské obci. Téma je zkoumáno na obci Netvořice, která se nachází ve Středočeském kraji. Práce se soustřeďuje na politickou participaci občanů, formování kandidátních listin a volebních programů, působení politických stran v obci a na volební proces včetně volby starosty a rady obce. Práce si klade rovněž za cíl ukázat vliv změny volebního zákona na podobu lokální politické scény a na taktiku jednotlivých stran.

Metodicky je práce založena zejména na komparaci volebních výsledků, které byly získány ze serveru Českého statistického úřadu. Dále je práce založena na studiu dokumentů územní samosprávy a volebních stran. Doplňující informace byly získány prostřednictvím rozhovorů s lokálními politiky, kteří se účastnili voleb.

Práce je i s úvodem a závěrem rozdělena do osmi kapitol, přičemž těžiště práce představují kapitoly pět až sedm. Pátá kapitola představuje politické strany a další subjekty působící v obci. Šestá kapitola se zabývá komparací voleb z hlediska výsledků a volební účasti. Závěrečná sedmá kapitola se soustřeďuje na povolební jednání a formování orgánů obce.

3. Literární rešerše

Problematikou veřejné správy a komunální politiky se u nás zabývá celá řada autorů, mezi které patří například Jaroslav Čmejrek, Stanislav Balík a Petr Jüptner. Ve svých publikacích charakterizovali základní principy týkající se veřejné správy a komunální politiky. V publikaci *Základy veřejné správy* pak Jaroslav Čmejrek společně s Radkem Kopřivou charakterizují obecní zřízení v prostředí veřejné správy a z jejich publikace vyplývá, že veřejná správa vyznačuje správní činnosti a úřady, které uskutečňují veřejnou politiku a působí ve veřejném zájmu. Veřejná správa se od správy soukromé liší tím, že hájí veřejné zájmy, zatímco soukromá správa sleduje především soukromé zájmy a cíle. Veřejná správa představuje výkon státní správy a samosprávy, která se dělí na samosprávu územní a zájmovou. Postavení veřejné správy a občana se od sebe významně liší, a to především tím, že občan podle Ústavy ČR může činit to, co zákonem není zakázáno, zatímco veřejná správa smí vykonávat pouze to, co jí výslovně ukládá zákon.

Mezi subjekty veřejné správy patří stát a orgány či instituce státu a také samosprávy a jejich orgány. Veřejná správa je tak jednou z částí státní moci a je ve vztahu k zákonodárství činností podzákonnou a výkonnou. Zákonodárství je v České republice nadřazeno veřejné správě, protože schvalováním zákonů pro ni vytváří právní rámec, ve kterém se správa může pohybovat. Pro veřejnou správu je hlavně důležitá působnost správního soudnictví. Fungování veřejné správy můžeme charakterizovat ze dvou hledisek, a to hlediska materiálního a formálního. Z hlediska materiálního je veřejná správa souhrnem správních činností, které jsou ve veřejném zájmu na úrovni ústřední, regionální a místní. Z formálního hlediska představuje veřejná správa činnost organizačních jednotek a osob, které reprezentují veřejné zájmy. Toto hledisko zasahuje i do funkční dělby mezi zákonodárnou, výkonnou a soudní mocí při poskytování veřejných služeb.

3. 1. Postavení obce v systému veřejné správy České republiky

Podle zákona o obcích, zákon č.128/2000 sb., je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů a je tvořena územním celkem, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací a disponuje vlastním majetkem. V právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost, která vyplývá z těchto vztahů. Obec také

podle zákona o obcích pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Mimo to také chrání veřejný zájem, který je vyjádřený v zákonech a dalších právních předpisech (Čmejrek, Kopřiva, 2007).

Obec, která dosáhne alespoň 3000 obyvatel, se stane městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Zvláštní postavení pak mají statutární města, která mohou být rozdělena na několik městských obvodů nebo částí. Obec je spravována obecním zastupitelstvem a mezi její další orgány patří rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Město je spravováno zastupitelstvem města a mezi jeho další orgány patří rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města. Statutární město je spravováno zastupitelstvem města a jeho dalšími orgány jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Orgánem obce, města a statutárního města je také komise, jestliže jí byl svěřen výkon přenesené působnosti.

Své záležitosti obec spravuje sama, jde tak o tzv. samostatnou působnost. Státní a krajské orgány do této samostatné působnosti obce mohou zasahovat pouze tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona a to jen takovým způsobem, který je stanoven zákonem. Pouze zákonem může být také omezen rozsah samostatné působnosti. Státní správu, jejíž výkon je zákonem svěřen některému z orgánů obce, vykonává tento orgán jako svou přenesenou působnost. Obce také zajišťují výkon finanční kontroly, který provádí podle zvláštního právního předpisu.

Obec může v samostatné působnosti ukládat povinnosti k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, což provádí pomocí vydávání obecně závazných vyhlášek. Obec může obecně závaznou vyhláškou stanovit, které činnosti lze vykonávat pouze na určených místech a v určitém čase, nebo stanovit, že na některých veřejných místech jsou tyto činnosti zakázány. Takové činnosti jsou činnosti, které mohou narušovat veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví či majetku. Obec může obecně závaznou vyhláškou také stanovit závazné podmínky pro pořádání veřejnosti přístupných sportovních a kulturních akcí. Obecně závaznou vyhláškou může obec uložit povinnosti týkající se udržování čistoty v ulicích obce a jiných veřejných prostranstvích.

Obec s přenesenou působností může vydávat na základě zákona nařízení obce. Toto nařízení musí být v mezích zákona a obec musí být k jeho vydávání zmocněna. Obecně závazné vyhlášky a obecní nařízení musí být vyhlášeny, aby mohli nabýt platnosti. Obec vyhlášení provede tak, že právní vyvěsí na úřední desce obecního úřadu a to po dobu 15 dní. Prvním dnem, kdy je takový předpis vyvěšen na úřední desce, je dnem vyhlášení právního předpisu. Obec může také uveřejnit právní předpis obce způsobem v místě obvyklým. Pokud není stanovena účinnost obecních vyhlášek a nařízení stanovena pozdější, tak nabývá účinnosti patnáctým dnem po vyhlášení. Jde-li o naléhavý obecní zájem, může se výjimečně stanovit dřívější počátek účinnosti, nejdříve však musí být dnem vyhlášení.

Nařízení, které vydá obec vykonávající rozšířenou působnost, se zveřejní také na úřední desce obecních úřadů působících ve správním obvodu obce s rozšířenou působností. Vydané právní předpisy jsou v evidenci, kterou vede obec. Tuto evidenci ve své knize specifikují Jaroslav Čmejrek a Radek Kopřiva takto: „Evidence právních předpisů obsahuje číslo a název právního předpisu, datum jeho schválení, datum nabytí jeho platnosti, datum nabytí účinnosti, popřípadě i datum pozbytí jeho platnosti.“ (Čmejrek, Kopřiva, 2007). Právní předpisy obce se také označují pořadovými čísly. Číselná řada se pak uzavírá pokaždé koncem kalendářního roku. Vydané právní předpisy obcí a jejich evidence musí být zpřístupněny každému u obecního úřadu v obci, která tyto předpisy vydala. Nařízení obce, které vydala obec vykonávající rozšířenou působnost, musí být také každému přístupné u obecních úřadů, které působí v jejím správním obvodu. Obecní úřad zašle právní předpis vydaný obcí neprodleně po jeho vyhlášení příslušnému krajskému úřadu a ministerstvu vnitra, jestliže o to ministerstvo vnitra požádá.

3. 2. Samostatná působnost obce

Do samostatné působnosti obce se řadí záležitosti, které jsou v zájmu obce a jejích občanů. Dále do ní ještě patří záležitosti, které jí svěří zákon. Především se jedná o schvalování programu rozvoje obce, územního plánu obce, schvalování rozpočtu obce a závěrečného účtu obce, vydávání obecně závazných vyhlášek obce a tak dále. Do samostatné působnosti

obce patří též stanovení počtu členů obecní rady, volba starosty, místostarostů a dalších členů rady obce z řad členů zastupitelstva a jejich odvolání, určování funkcí, zřizování a rušení výborů, volba jejich členů a předsedů a také odvolání z funkce. Obec může v rámci samostatné působnosti zřídit nebo zrušit obecní policii, rozhodovat o zřízení částí obce a jejich názvu, o názvech ulic a o spolupráci s jinými obcemi. Nemá-li obec vytvořenu radu obce, vydává nařízení obce zastupitelstvo dané obce. V samostatné působnosti obec pečuje na svém územním obvodu o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů, což se děje v souladu s místními zvyklostmi a předpoklady. Jedná se především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací a vzdělání.

3. 3. Přenesená působnost obce

Obec vykonává přenesenou působnost ve věcech, které jí stanoví zvláštní zákony. Tyto věci jsou v základním rozsahu svěřeném obci vykonávány orgány obce a v tomto případě je zemí obce správním obvodem. Při výkonu přenesené působnosti se orgány obce řídí zákony a jinými právními předpisy, v jiných případech také usnesením vlády a směrnicemi úřadů nebo návrhy opatření či rozhodnutí krajského úřadu. Pomoc s výkonem přenesené působnosti vykonává vůči orgánům obce krajský úřad. Obec za výkon úkolů v přenesené působnosti obdrží ze státního rozpočtu finanční příspěvek.

Pověřený obecní úřad pro účel výkonu přenesené působnosti Jaroslav Čmejrek a Radek Kopřiva definovali takto: „Jako pověřený obecní úřad je pro účel výkonu přenesené působnosti označován v zákonech a jiných právních předpisech obecní úřad, který, vedle přenesené působnosti v základním rozsahu svěřeném obci, vykonává v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem.“ (Čmejrek, Kopřiva, 2007). Obce, které mají pověřený obecní úřad, stanoví zvláštní zákon.

Nejsou-li plněny povinnosti obce vyplývající z přenesené působnosti, rozhodne příslušný krajský úřad, že pro ni bude přenesenou působnost nebo její část vykonávat pověřený

obecní úřad, do jehož správního obvodu patří. Krajský úřad s tímto rozhodnutím rozhodne o odebrání příspěvku na výkon přenesené působnosti.

3. 4. Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech, které patří do samostatné působnosti obce a je tvořeno členy zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období stanoví v souladu se zákonem zastupitelstvo obce a to nejpozději 85 dnů před dnem voleb do zastupitelstev obcí. Konají-li se nové volby, tak tato lhůta může být zkrácena a to nejvíce o jednu třetinu. Zastupitelstvo obce při stanovení počtu členů zastupitelstva obce přihlédne hlavně k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů stanoví tak, aby zastupitelstvo obce mělo:

do 500 obyvatel	5 až 15 členů
od 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
od 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
od 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
od 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů

Po stanovení počtu členů zastupitelstva pro nový volební období se tento počet oznámí na úřední desce obecního úřadu a to nejpozději do 2 dnů po jeho stanovení. Rozhodujícím prvkem pro stanovení počtu členů zastupitelstva obce je počet obyvatel obce k 1. lednu v roce konání voleb. Mandát člena obecního zastupitelstva vzniká zvolením ve volbách do zastupitelstva obcí. K samotnému zvolení pak dojde ukončením hlasování. Členové zastupitelstva obce vykonávají svůj mandát v souladu se svým slibem a nejsou vázáni žádnými příkazy. Členové zastupitelstva obce mají při vykonávání své funkce právo předkládat zastupitelstvu obce, radě obce či komisím a výborům návrhy na projednání. Dále mají právo vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu obce a její členy, na předsedy výborů a další. Na tyto dotazy, připomínky či podněty musí dostat písemnou odpověď do 30 dnů. Zastupitel obce má také právo požadovat od zaměstnanců obce, kteří jsou zařazeni do obecního úřadu, informace, které souvisejí s výkonem jeho funkce.

Informaci, o kterou požádá, mu musí být poskytnuta nejpozději do 30 dnů (Čmejrek, Kopřiva, 2007).

Členové zastupitelstva jsou povinni zúčastňovat se zasedání obecního zastupitelstva, případně zasedání jiných orgánů, jsou-li jejich členy. Dále jsou povinni plnit úkoly, které jim tyto orgány přidělí a hájit zájmy občanů a obce. Člen zastupitelstva obce, u kterého skutečnostmi nasvědčují, že by jeho podíl na projednávání a rozhodování o určité záležitosti v orgánech obce mohl vést ke střetu zájmů, je povinen tuto skutečnost sdělit před zahájením jednání orgánu obce, který má danou záležitost projednávat. Orgán obce, který danou záležitost projednává, pak rozhodne, zda je důvod pro vyloučení tohoto člena zastupitelstva z projednávání a rozhodování o dané záležitosti.

Není-li v obci zřízena rada obce, tak zastupitelstvo obce vydává nařízení obce. Zastupitelstvo obce si může také vyhradit další pravomoci v samostatné působnosti obce mimo ty, které jsou radě obce vyhrazeny. Předloží-li starosta obce zastupitelstvu k rozhodnutí usnesení rady obce, rozhoduje pak zastupitelstvo o jeho zrušení. Zastupitelstvu obce je vyhrazeno rozhodování o majetkoprávních úkonech týkajících se obce.

Aby bylo usnesení, rozhodnutí nebo volba zastupitelstva obce platná, je nutné, aby byl souhlas nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. Pokud se zastupitelstvo obce po dobu delší jak 6 měsíců nesejde v takovém počtu, aby bylo schopno se usnášet, tak jej Ministerstvo vnitra rozpustí. Proti touto rozhodnutí může podat obec žalobu k soudu. Nebudou-li orgány obce postupovat v souladu s rozhodnutím přijatým v místním referendu konaném v záležitosti samostatné působnosti obce, tak ředitel krajského úřadu vyzve tyto orgány obce, aby do 2 měsíců zjednali nápravu. Jestliže tak neučiní, oznámí krajský řad tuto skutečnost Ministerstvu vnitra, které následně rozpustí zastupitelstvo obce. Proti tomuto rozhodnutí má právo obec podat žalobu k soudu. Do té doby, než bude ve volbách zvoleno nové zastupitelstvo obce nebo zvolen správce obce, tak svou pravomoc vykonává rada obce. Nemá-li obec zvolenu radu obce, tak pravomoc vykonává starosta. Pokud v obci

není zvolen ani starosta, tak tuto pravomoc vykonává člen zastupitelstva, kterého tímto úkolem zastupitelstvo obce pověří.

Klesne-li počet členů zastupitelstva obce o více jak polovinu anebo pod 5 členů a přitom nemůže být jejich počet doplněn z řad náhradníků, tak obecní úřad obce ohlásí tuto skutečnost neprodleně příslušnému krajskému úřadu, pod který obec spadá. V tomto případě zastupitelstvo obce nemůže rozhodovat o záležitostech, které patří do samostatné působnosti obce a ani nemůže rozhodovat o majetkoprávních úkonech.

Do 15 dnů od vyhlášení výsledků voleb se koná ustavující zasedání nově zvoleného zastupitelstva, které svolává dosavadní starosta obce. Tomuto zasedání zpravidla předsedá nejstarší člen nově zvoleného zastupitelstva obce a to do doby, než je zvolen starosta nebo místostarosta obce. Na ustanovujícím zasedání zastupitelstva obce jeho členové zvolí starostu, místostarostu a členy obecní rady. Jestliže toto ustavující zasedání zastupitelstva obce nebude v zákonem dané lhůtě svoláno, učiní tak ředitel příslušného krajského úřadu. Zastupitelstvo obce se pak schází nejméně jednou za 3 měsíce, je-li potřeba, tak se může podle potřeby scházet častěji. Zasedání zastupitelstva obce se konají v územním obvodu dané obce a svolává ho starosta. Ten ho také zpravidla řídí. Starosta obce musí svolat zasedání zastupitelstva obce, jestli o to požádá hejtman kraje nebo alespoň jedna třetina členů zastupitelstva. Jestliže starosta obce zasedání zastupitelstva obce nesvolá, učiní tak místostarosta, případně člen zastupitelstva. Zasedání zastupitelstva obce se pak musí konat nejpozději do 21 dnů ode dne doručení žádosti obecnímu úřadu.

Zastupitelstvo obce je schopno se usnášet pouze tehdy, je-li přítomna nadpoloviční většina jeho členů. Jestliže na začátku nebo v průběhu jednání zastupitelstva není přítomna jeho nadpoloviční většina, tak předsedající zasedání ukončí a do 15 dnů se koná náhradní zasedání zastupitelstva. Zasedání zastupitelstva jsou veřejná a o jejich místě konání a programu připravovaného zasedání informuje obecní úřad. Obecní úřad příslušné informace vyvěsí na úřední desce obecního úřadu a to alespoň 7 dní před zasedáním zastupitelstva obce. Je-li na zasedání zastupitelstva obce přítomen člen vlády nebo její zástupce, senátor, poslanec či zástupce orgánů kraje a požádá-li o slovo, tak mu musí být

uděleno. Členové zastupitelstva obce, rada obce a výbory mají právo předkládat na zasedání zastupitelstva obce návrhy k zařazení na pořad jednání. O jejich zařazení do programu zasedání zastupitelstva rozhodne zastupitelstvo obce. Během průběhu zasedání zastupitelstva se pořizuje zápis, který podepíše starosta nebo místostarosta a ještě ho podepíše určený ověřovatelé. Jaroslav Čmejrek a Radek Kopřiva popisují tento zápis takto: „V zápise se vždy uvede počet přítomných členů zastupitelstva obce, schválený pořad jednání zastupitelstva obce, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení.“ (Čmejrek, Kopřiva, 2007). Tento zápis je nutné pořádit do 10 dnů po zasedání zastupitelstva a musí být uložen na obecním úřadu k nahlédnutí.

Zastupitelstvo obce vydává jednací řád, ve kterém stanoví podrobnosti o jednání zastupitelstva. Na zasedání zastupitelstva obec informuje občany o činnosti orgánů obce. Může je také informovat způsobem, který je v místě obvyklý. Pokud se v obci neuskuteční vyhlášené volby do zastupitelstva obce pro nedostatek kandidátů nebo proto, že nebyla v daném okrsku ustanovena volební komise, tak ředitel krajského úřadu jmenuje správce obce z řad zaměstnanců kraje, kteří jsou zařazeni do krajského úřadu. Není-li v dané obci tajemník obecního úřadu, tak správce obce zabezpečuje výkon přenesené působnosti a mimo to zabezpečuje úkoly v oblasti samostatné působnosti. Je-li v obci tajemník obecního úřadu, tak je podřízen správci obce a ten je v čele obecního úřadu. Správce obce obec spravuje do té doby, než se uskuteční ustavující zasedání zastupitelstva obce nebo dnem zvolení starosty.

3. 5. Rada obce

Rada obce je v oblasti samostatné působnosti výkonným orgánem obce. Ze své činnosti je odpovědná zastupitelstvu obce a v oblasti přenesené působnosti může rozhodovat pouze tehdy, umožní-li jí to zákon. V obci, kde se rada obce nevolí, tak její pravomoc vykonává starosta obce, nestanoví-li to příslušný zákon jinak. Rada obce je tvořena starostou, místostarostou a členy zastupitelstva obce, kteří jsou do rady obce zvoleni. Rada obce má lichý počet členů, který se pohybuje v rozmezí od 5 do 11 členů. Zároveň však nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada obce se tak nevolí v těch obcích, které mají méně jak 15 členů zastupitelstva. Klesne-li během funkčního období rady

její počet pod 5 a na nejbližším zasedání zastupitelstva obce nebude její počet doplněn alespoň na 5, tak její pravomoc přejde na zastupitelstvo obce a to může podle příslušného zákona rozhodování o některých záležitostech svěřit starostovi obce.

Rada obce se schází podle potřeby a její schůze nejsou veřejné. Na tyto schůze si může přizvat k jednotlivým bodům svého jednání některého člena zastupitelstva obce nebo jiné osoby. Je-li přítomna na jednání rady její nadpoloviční většina, je schopna se usnášet. K jejímu platnému usnesení nebo rozhodnutí je pak potřeba nadpoloviční většina všech jejích členů. Stejně jak zastupitelstvo obce, tak i rada obce pořizuje ze své schůze zápis, který podepisuje starosta a místostarosta, nebo některý jiný člen rady. V zápise z jednání rady se uvede počet přítomných členů rady obce, schválený program jednání rady, průběh jednání a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Tento zápis musí být pořízen do 7 dnů po skončení jednání rady a musí být uložen u obecního úřadu k nahlédnutí ostatním členům zastupitelstva. Rada obce také vydá jednací řád, ve kterém se stanoví podrobnosti o jednání rady obce. Rada obce zabezpečuje plnění přijatých usnesení zastupitelstvem obce a připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva.

Rada obce zabezpečuje hospodaření obce dle schváleného rozpočtu, provádí rozpočtová opatření, která jsou v rozsahu, které stanoví zastupitelstvo obce. Dále je radě obce vyhrazeno vydávat nařízení obce, projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty, které jí předloží členové zastupitelstva obce nebo členové komise rady obce, stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a rušit odbory a oddělení obecního úřadu, zřizovat a rušit dle potřeby komise rady obce, jmenovat nebo odvolat z funkce předsedy členy komise rady obce a další. Pokud je rada obce odvolána a není zvolena současně s tímto odvoláním rada obce nová, tak vykonává dosavadní rada obce svou pravomoc do doby, než bude zvolena rada nová.

3. 6. Starosta

Starosta obce je do své funkce volen zastupitelstvem obce a zastupuje obec navenek. Je volen z řad členů zastupitelstva obce a musí být občanem České republiky. Za výkon své funkce odpovídá zastupitelstvu obce, které jej zvolilo a mezi jeho pravomoci patří

jmenování a odvolávání tajemníka obecního úřadu se souhlasem ředitele krajského úřadu. Bez souhlasu ředitele krajského úřadu je jmenování a odvolání tajemníka obecního úřadu neplatné. V souladu se zvláštním zákonem stanoví jeho plat podle zvláštních předpisů (Čmejrek, Kopřiva, 2007).

Starosta plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce. Není-li v obci tajemník obce, tak jim stanovuje plat a to podle zvláštních předpisů. Starosta také může po projednání s ředitelem krajského úřadu svěřit komisi výkon přenesené působnosti v některých věcech, může požádat Policii České republiky o spolupráci při zabezpečení místních záležitostí týkajících se veřejného pořádku, odpovídá za informování veřejnosti o činnostech, které činní obec a též zabezpečuje výkon přenesené působnosti, pokud v obci není tajemník obecního úřadu.

Starosta svolává zasedání zastupitelstva a rady obce a s ověřovateli podepisuje zápis z jednání zastupitelstva a rady obce. Vzdal-li se starosta své funkce nebo byl-li odvolán a není-li zvolen současně nový, tak jeho pravomoc vykonává místostarosta a to do doby než bude zvolen starosta nový. Není-li určen zastupitelstvem obce místostarosta k zastupování starosty, tak zastupitelstvo obce pověří výkonem pravomoci starosty některého z členů starosty. Starosta obce může pozastavit výkon usnesení rady, má-li podezření, že není správné. Danou věc následně předloží k rozhodnutí na dalším zasedání zastupitelstva obce. Jestliže ředitel krajského úřadu požádá o usnesení, rozhodnutí nebo jiná opatření orgánů obce, je starosta povinen mu jej poslat. Požádá-li o to také Ministerstvo vnitra, zašle to starosta obce i jemu.

V případech, které jsou stanoveny zvláštními zákony, zřídí starosta obce pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány obce. Zvláštní orgány obce s rozšířenou působností v případech, které stanoví zákon, vykonávají státní správu pro správní obvod obce s rozšířenou působností. Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, tak v čele zvláštního orgánu obce může být jen ta osoba, která prokáže svou odbornou způsobilost v oblasti přenesené působnosti, pro kterou byl zvláštní orgán obce zřízen.

3. 7. Volební proces v obcích

Volby jsou klíčovým mechanismem zastupitelské demokracie, ve kterém se preference jednotlivých občanů proměňují do konkrétní podoby zvolených zastupitelských orgánů. Pomocí voleb se nám odhalí aktuální rozložení politických sil v daném politickém celku a můžeme tak mezi ně rozdělit mandáty. Volby poskytují občanům možnost kontrolovat zastupitelské i exekutivní orgány a jsou-li nespokojeni s jejich výkony, mohou je prostřednictvím voleb měnit. V České republice jsou volby založeny na principu všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Právo volit a kandidovat ve volbách mají všichni občané České republiky, kteří dosáhli potřebného věku stanoveného zákonem. V České republice se toto právo získává v 18 letech. Rovnost volebního práva popisuje Jaroslav Čmejrek takto: „Rovnost volebního práva znamená, že všichni voliči jsou si rovni z hlediska váhy i počtu hlasů, jimiž disponují.“(Čmejrek, 2008).

Mezi další podstatnou podmínku pro funkčnost voleb patří politická pluralita a svoboda. Každý volič musí mít možnost svobodného výběru mezi jednotlivými stranami a kandidáty. Volič nesmí být vystaven žádnému nátlaku, který by ho nutil odevzdat svůj hlas ve prospěch určité strany nebo kandidáta. Volby se provádějí v tajném hlasování. Musí tak být zajištěno, aby nikdo nezjistil, jak který volič volil. Na volební výsledky má vliv nejen vůle voličů, ale i samotný uzákoněný volební systém. U voleb se používají dva základní volební systémy, a to většinový a proporcionální. Hlavní rozdíl mezi nimi je v konstrukci volebních obvodů. Většinový systém je založen na jednomandátových obvodech a systém proporcionální na obvodech vícemandátových. V praxi to pak znamená, že u většinového systému je tolik volebních obvodů, kolik se volí mandátů a voliči si vybírají mezi jednotlivými kandidáty, kterým pak dají svůj hlas. Mandát pak získá ten kandidát, který získá nejvíce hlasů od voličů. U proporcionálního systému si voliči vybírají mezi jednotlivými kandidátními listinami politických stran nebo hnutí, nevybírají si tak přímo mezi jednotlivými kandidáty.

Předností většinového systému je jeho jednoduchost a úzké spojení jednotlivých kandidátů s volebními obvody, kde kandidují. Naopak nevýhodou většinového systému je jeho disproportionálnost volebních výsledků, která vede ke zvýhodňování větších stran na úkor

těch menších. Většinový volební systém tak neodráží dostatečně skutečné rozložení politických sil. Ve většinovém volebním systému se může také stát, že strana, co získá nejvíce hlasů, nevyhraje volby.

Předností proporcionálního systému je to, že je poměrně dost spravedlivý. Proporcionální volební systém má natolik rozvinutou schopnost odhalit aktuální rozložení politických sil a přidělit jim mandáty, že musí být tato schopnost tlumena. V tomto volebním systému se tak obvykle zavádí volební klauzule, která plní funkci umělého prahu pro vstup do sněmovny nebo zastupitelstva obce. Zamezí tak tomu, aby se do zastupitelstva obce nebo poslanecké sněmovny nedostalo příliš mnoho politických subjektů. Nevýhodou proporcionálního volebního systému oproti většinovému je tak jeho větší složitost. Získané hlasy se musí přepočítávat na mandáty a nevýhodou je i větší závislost kandidátů na stranických strukturách.

3. 8. Komunální volební systém

Volby do zastupitelstva obce jsou u nás upraveny zákonem č.491/2001 Sb. a konají se na základě rovného, všeobecného a přímého volebního práva pomocí tajného hlasování. Aktivní volební právo má občan obce, který je státním občanem České republiky a dosáhl věku alespoň 18 let. V dané obci musí být přihlášen k trvalému pobytu. Volební právo má také občan jiného státu, který je v obci přihlášen k trvalému pobytu, dosáhl alespoň 18 let a jemuž mezinárodní úmluva přiznává právo volit. Česká republika je touto úmluvou vázána. Podobně je pak upraveno i volební právo pasivní. Členem zastupitelstva obce se tak může stát prakticky každý volič, pokud není nějak omezen zákonem (Vedral, 2008).

3. 9. Vznik a zánik mandátu

Od roku 1990 platí zásada, že mandát člena zastupitelstva vzniká zvolením. Za zvolení je považováno ukončení hlasování. Mandát pak může zaniknout několika způsoby. Mezi tyto způsoby patří odmítnutí slibu člena zastupitelstva obce nebo složení slibu s výhradou, rezignací, úmrtím člena zastupitelstva, prvním dnem voleb do zastupitelstva a dnem sloučení obcí nebo připojením obce k jiné obci. Podle zákona zanikne mandát také ve chvíli, kdy člen zastupitelstva obce přestane být v dané obci volitelný. To nastane například

v situaci, kdy člen zastupitelstva změní své trvalé bydliště mimo zemí obce nebo mu soud pravomocně odebral mandát z důvodu dopuštění se úmyslného trestného činu (Vedral, 2008).

3. 10. Volební kampaň

Volební zákony v České republice také řeší téma volební kampaně. V roce 1990 se zákonem stanovilo, že volební kampaň začíná 25. dnem a končí 48 hodin před zahájením voleb. Místní národní výbor měl také povinnost vyhradit veřejnou plochu pro vylepování předvolebních plakátů. Využívání těchto ploch muselo odpovídat rovnosti volebních stran. Ty měli také rovný přístup k místním veřejným sdělovacím prostředkům a veřejným shromažďovacím prostorám. Zákon také řešil podrobně osmačtyřicetihodinové období před volbami, ve kterém byla zakázána volební agitace slovem, písmem, zvukem i obrazem ve státních a místních veřejných sdělovacích prostředcích. Dále také tento zákon zakazoval během osmačtyřicetihodinového období před volbami vylepování volebních plakátů a konání předvolebních shromáždění.

Volební zákon v roce 1994 zkrátil trvání volební kampaně na 10 dnů před zahájením voleb. Zavedl také normu, že by volební kampaň měla být čestná a poctivá. Tato norma je ovšem těžko vymahatelná. Zřízení veřejné plochy k vylepování volebních plakátů už nebylo povinné. Zůstal jen požadavek, že v případě její zřízení, má být zachována rovnost. Zakáz volební kampaně během dvou dnů před volbami zůstala prozatím zachována. Nově se také řešilo zveřejňování předvolebních průzkumů, což bylo povoleno nejpozději 7 dnů před zahájením voleb. Bylo také zakázáno zveřejňovat výsledky volebních průzkumů, a to až do uzavření volebních místností.

V roce 2001 pak došlo opět ke změně. Ze zákona zmizelo časové omezení volební kampaně a odpadlo definování zakázaných věcí během 48 hodin před volbami. Starosta má nadále možnost vyhradit plochu pro vylepení volebních plakátů. Předvolební průzkumy nově nesměly být zveřejňovány 3 dny před zahájením voleb a během nich do ukončení hlasování. V průběhu voleb je také zakázána jakákoliv volební agitace a propagace v objektu, ve kterém se volby konají a v jeho bezprostředním okolí.

3. 11. Volební strany a nezávislí kandidáti

Termín volební strana je používán již od roku 1990. Polistopadový komunální systém výrazně navazoval na prvorepublikové tradice. Podstatný rozdíl byl ale v tom, že v listopadovém komunálním systému mohli nově usilovat o mandáty v zastupitelstvech jednotlivý nezávislý kandidáti, jejich sdružení či koalice těchto sdružení. V roce 1994 a 2001 byl učiněn pokus o zakázání kandidovat nezávislým, což ale nebylo úspěšné. Stanislav Balík o politických stranách a hnutích uvádí: „Kandidují-li registrované politické strany, hnutí či jejich koalice, nemusí pro svou kandidaturu v jednotlivých zastupitelstvech splňovat žádnou další podmínku.“ (Balík, 2009). Není ani nutné, aby alespoň jeden z kandidátů byl členem politické strany, za kterou kandiduje. Každý kandidát může kandidovat pouze za jednu politickou stranu, sdružení či hnutí. Nemůže tak být uveden na více kandidátních listinách. Od roku 1990 mohlo být na kandidátních listinách uvedeno pouze tolik kandidátů, kolik mělo být v daném obvodu obsazeno mandátů. Toto se však v roce 2001 změnilo a došlo k posunu, který se týká nejmenších obcí, které mají zastupitelstva o velikosti do sedmi členů. V obcích s takto malými zastupitelstvy docházelo často k tomu, že na jediné kandidátce kandidovalo právě tolik kandidátů, kolik se volilo členů zastupitelstva. Problém pak nastal, když došlo z různých zákonných důvodů k zániku tří mandátů a obce je neměly jak nahradit, neboť nebyly žádní náhradníci. Obce pak musely vypsat nové volby do zastupitelstva.

3. 12. Způsob volby

Jak již bylo zmíněno, český komunální volební systém je poměrný a můžeme ho také označit za listinný. Jeho znakem je existence kandidátních listin, na kterých jsou uvedeny volební strany. Listinné systémy můžeme zařadit do třech kategorií. Tyto kategorie jsou přísně vázané kandidátní listiny, vázané kandidátní listiny a volné kandidátní listiny.

U přísně vázaných kandidátních listin volič nemá možnost měnit pořadí osob a ani hlasovat pro kandidáty z různých listin. Mandáty jsou pak po skončení hlasování přiznány podle pořadí, které bylo stanoveno politickou stranou. Tento systém umožňuje stranám, které v obci kandidují, silnou kontrolu výběru svých reprezentantů. Tento systém se u nás

používal v době takzvané „první republiky“ a v současnosti se v komunálním prostředí používá jen výjimečně.

U vázaných kandidátních listin pořadí kandidátů také určuje nominující subjekt. Volič má ale možnost udělovat své preference. Volební systém pak stanoví nutný počet hlasů, aby kandidát mohl přeskočit pomocí preferenčních hlasů kandidáta, co je na listině před ním. Volič má tak možnost ovlivnit, který z kandidátů získá mandát.

Volné kandidátní listiny fungují tak, že si volič může vybírat své kandidáty z různých kandidujících stran. Mandáty se pak přidělují stranám na základě poměru všech preferenčních hlasů udělených kandidátům dané strany. V rámci jednotlivých stran pak kandidátům, kteří dostali nejvíce referenčních hlasů. V této podobě byl tento systém volné kandidátní listiny uplatňován v České republice v komunálních volbách v letech 1990 až 1994. Poté došlo k úpravě podílu, kterého musí kandidáti dosáhnout oproti průměru kandidátky strany, za kterou kandidují, aby se změnilo jejich pořadí na kandidátce.

V českém komunálním systému je od roku 1990 možné takzvané panašování. Panašování znamená, že si volič může kandidáty vybírat napříč jednotlivými kandidátkami. Není tak omezen pouze na jednu z nich. Volič má tolik preferenčních hlasů, kolik se v dané obci volí členů zastupitelstva. Při volbách do zastupitelstva pak dostávají voliči jediný volební lístek, který je samostatný pro každé volené zastupitelstvo. Na tomto volebním lístku jsou uvedeny všechny strany, které v obci kandidují a v rámci každé z nich seznam kandidátů této volební strany. Voliči mohou samotnou volbu provést třemi způsoby. Jedním z těchto způsobů je označení jedné volební strany na hlasovacím lístku. Volič tak dá hlas každému kandidátovi této strany. Dalším způsobem je označení jednotlivých kandidátů napříč kandidujícími stranami. Každý z těchto kandidátů pak získá jeden hlas. Posledním způsobem je kombinace předchozích dvou. Volič může označit jednu stranu a několik kandidátů ze stran jiných. Hlas pak získávají všichni jednotlivě označení kandidáti. Z označené strany získává hlas tolik kandidátů, kolik zbývá do počtu volených členů zastupitelstva obce po odečtení kandidátů, kteří jsou označeni jednotlivě. Z označené volební strany tak získávají hlas podle pořadí, které určila strana.

3. 13. Uzavírací klauzule

Uzavírací klauzule je jednou z charakteristik poměrných volebních systémů. Jaroslav Balík ji popisuje takto: „Jde o zákonem stanovenou hranici, kterou musí politický subjekt překonat, aby byl zařazen do procesu rozdělování mandátů.“ (Balík, 2009). Uzavírací klauzuli je třeba odlišovat od přirozeného práhu. Přirozený práh je výsledkem součinnosti více faktorů a jedním z těch hlavních je velikost volebního obvodu a volební formule. Vhodně nastavená klauzule je účinným nástrojem proti reprezentaci malých stran a nežádoucí fragmentaci zákonodárského sboru.

V komunálním systému České republiky uzavírací klauzule do roku 2001 neexistovala. Probíhající debata o jejím zavedení byla dosti bouřlivá a poměrně silně politická. Její zastánci vyzdvihovaly především její akceschopnost a reprezentativnost. Naopak její odpůrci tvrdili, že uzavírací klauzule není příliš demokratická. Přes tyto spory byla uzavírací klauzule nakonec v roce 2001 v českém komunálním systému zavedena a její výše byla stanovena na 5% z celkového počtu hlasů ve volbách děleného počtem členů zastupitelstva a následně vynásobeného počtem kandidátů strany. Vynásobena musí být nejméně počtem volených členů zastupitelstva.

Pětiprocentní klauzule se pak projevila významně v komunálních volbách v roce 2002, kdy odfiltrovala malé politické strany. Například v brněnském zastupitelstvu v roce 1998 uspělo 14 subjektů a v roce 2002 po zavedení uzavírací klauzule na 5% jen 5 subjektů. Zavedení uzavírací klauzule mělo význam především u větších zastupitelstev. U těch menších se projevuje minimálně, neboť je často menší než přirozený práh.

3. 14. Volební formule

Volební formule je způsob, pomocí kterého se převádějí odevzdané hlasy na mandáty. Je to tak jeden z dalších důležitých faktorů listinného poměrného systému. Volební formule můžeme rozdělit na dvě skupiny a to na volební kvóty a volební dělitele.

Volební kvóta udává minimální počet hlasů potřebných k zisku jednoho mandátu. U tohoto typu volební formule je problém v tom, že se zpravidla nepodaří rozdělit všechny mandáty na základě prvního výpočtu. Musí se pak často určovat způsob, pomocí kterého se rozdělí

zbylé mandáty. Mezi volební kvóty patří například Hareova kvóta, Droopova kvóta, Hare-Nieamayerova kvóta, Imperialiho kvóta atd. (Balík, 2009).

Při použití formule volebního dělitele má na zisk mandátu ten subjekt, který vykazuje nejvyšší průměr hlasů na mandát. Volební zisk subjektu se postupně dělí řadou čísel a mandát je vždy přidělen straně, která vykazuje nejvyšší aktuální průměr na mandát. Tento systém tak přidělí veškeré mandáty hned v prvním kole. Jednotliví dělitelé se pak od sebe liší tím, jaké používají řady dělitelů. Rozlišujeme pak tyto následující dělitele: d'Hondtův (číselná řada je u něj 1; 2; 3; 4; ...), modifikovaný d'Hondtův (1,41; 2; 3; 4; ...), Sainte-Laguë (1; 3; 5; 7; ...), modifikovaný Sainte-Laguë (1,4; 3; 5; 7; ...), dánský (1; 4; 7; 10; ...) a podobně.

Samotné volební formule nejsou při přidělování mandátů příliš rozhodující. Vezmeme-li ale v potaz další faktory, například velikost volebních obvodů, tak je jejich vliv na přidělování mandátů poměrně značný. V rámci menších volebních obvodů například modifikovaný d'Hondt zvýhodňuje velké strany a naopak dělitel Sainte-Laguë a dánský dělitel zvýhodňují malé strany.

Český komunální volební systém používal po roce 1990 výhradně systém volebního dělitele. Do roku 2001 se používal dělitel Sainte-Laguë. Volební komise nejprve zjistila, kolik hlasů dostal každý kandidát kandidující strany. Ty se pak sečetly a určil se tak souhrnný počet hlasů pro jednotlivé kandidátní listiny. Jaroslav Balík popisuje využití volebního dělitele Sainte-Laguë takto: „Tento souhrnný počet každé kandidátky byl poté dělen postupně lichými čísly počínaje jednou tak, až počet dělicích operací odpovídal počtu kandidátů, kteří byli na kandidátce.“(Balík, 2009). Zjištěné podíly se pak podle velikosti seřadily až do počtu mandátů, které se v dané obci přidělovaly. Za každý podíl v této řadě pak byl kandidujícím stranám přidělen jeden mandát.

V roce 2001 došlo k reformě a místo formule Sainte-Laguë zavedl zákon d'Hondtovu metodu, kde se celkový počet hlasů pro kandidující stranu dělí postupně čísly 1, 2, 3, 4, až N, kde „N“ je počet kandidátů na listině, nejvýše pak počet členů zastupitelstva.

3. 15. Preferenční hlasování

Preferenční hlasování se stalo součástí českého komunálního systému v roce 1990. Mandáty jednotlivým kandidátům se přidělovaly výhradně podle počtu získaných hlasů a vodní pořadí na kandidátce nemělo tak žádný vliv. Šlo o systém volné kandidátní listiny, který voličům umožňoval výrazně ovlivňovat složení zastupitelstva obce. Strany tak neměly příliš velkou kontrolu nad tím, kdo je bude reprezentovat. Měli jen kontrolu nad tím, koho nominují na svojí kandidátce. Každý nominovaný kandidát pak měl stejnou výchozí pozici a vše záleželo jen na voličích, komu dají více hlasů. Tento systém pak v roce 1994 doznal v legislativním procesu podstatné změny. Mandáty se podle pozměňovacího návrhu ODS měli nově přednostně přiznávat těm kandidátům, jejichž počet volebních hlasů převyšoval o 10% průměrný počet hlasů kandidátů zařazených na téže listině. Navrhovatelé z řad ODS tento svůj návrh odůvodňovali tím, že by strany měly určitou pravděpodobnost, že pořadí kandidátů na kandidátce bude zachováno v takovém pořadí, v jakém ho strana postavila. Sněmovna pak v roce 1994 tento pozměňovací návrh schválila a ten zůstal zachován dodnes (Balík, 2009).

4. Charakteristika vybrané obce

Obec Netvořice má status městys a nachází se ve Středočeském kraji v okrese Benešov přibližně 40 kilometrů jižně od hlavního města Prahy. Netvořice se rozkládají v kotlině Netvořické vrchoviny, která je součástí Středočeské pahorkatiny. Nadmořská výška obce je 358 metrů nad mořem. Geologické podloží v okolí Netvořic je tvořeno převážně žulou, místy pak neměněnou horninou ve formě břidlic nebo krystalických vápenců. Půda v území obce je tvořena převážně hnědozemí a lesní podzolovou půdou. Hydrograficky se obec nachází v trojúhelníku mezi dolním tokem řeky Sázavy před jejím soutokem s řekou Vltavou, která teče na západ od obce. Netvořice tak leží v povodí Vltavy.

Obec vznikla pravděpodobně na počátku 12. století. První písemná zmínka, potvrzující existenci Netvořic, pochází již z roku 1205. Tehdy český král Přemysl Otakar I. Potvrdil darovací listinu rytíře Časa z Netvořic, která stvrdila postoupení pozemků Ostrovskému klášteru na Vltavě. V této listině se poprvé objevuje latinský název Netvoricism. Během následujících 800 let prožily Netvořice mnoho významných událostí a patřily mnoha majitelům. Mezi nejvýznamnější události, které zásadně ovlivnily rozvoj obce, patří okupace za druhé světové války, během které bylo území, na němž obec leží, vymezeno jako vojenský prostor sloužící k výcviku jednotek SS. Obyvatelé Netvořic tak byly nuceně vystěhováni do nedalekých obcí, ležících mimo vymezený vojenský prostor. Po válce se většina původních obyvatel do obce začala spontánně vracet, i když jejich domy byly často v dezolátním stavu či úplně zbořené. Tento spontánní návrat obec nejspíš zachránil od trvalého zániku, neboť se po válce uvažovalo nad tím, že by toto území bylo nadále vojenským prostorem (Lašťovička, 2000).

K obci Netvořice patří osady Maskovice, Dunávice, Tuchyně, Tuchyňská Lhota a Všetice. V Netvořicích k 1. lednu 2009 žilo dohromady s těmito osadami 1102 obyvatel a její celková rozloha katastrálního území činí 1787 ha. Obcí s rozšířenou působností pro obec Netvořice je Benešov a pověřenou obcí je obec Týnec nad Sázavou. Obec má v současné době patnáctičlenné zastupitelstvo obce a pětičlennou radu obce. Starostou obce je Jiří Kubásek (ODS) a místostarostou Ing. Jolana Šírová (S lidmi pro lidi). Obec nemá zřízenou obecní policii a ani v ní není stanice policie České republiky. Nejbližší policejní stanice se

nachází v 7 kilometrů vzdálené obci Týnec nad Sázavou. V obci je škola, školka, sokolovna, pošta, tři hospody a dále menší prodejny soukromých subjektů. Největším podnikem v obci je výrobná hraček, ve které pracuje mnoho lidí z obce. Obec má zdravotnické zařízení, ve kterém je praktický lékař, dětský lékař a gynekolog. Obec má také zaveden vodovod a naopak v ní chybí plynofikace a kanalizace. Dopravní dostupnost v obci je poměrně dobrá, do obce pravidelně dojíždí autobusy společnosti ČSAD Benešov, kterými mohou jet občané Netvořic do nedalekého Týnce nad Sázavou nebo Benešova, odkud pak mohou jet vlaky Českých drah do Prahy.

V roce 2001 bylo v obci z celkového počtu 1064 obyvatel celkem 556 ekonomicky aktivních, což představuje 52,25 %. Z celkového počtu aktivních obyvatel bylo 33 obyvatel nezaměstnaných, což je 5,9 % a 523 zaměstnaných. Nejvíce zaměstnaných obyvatel bylo v průmyslu a to 174, což je 31,24 % a nejméně v odvětví doprava, pošty a komunikace a to 26. Velká část zaměstnaných obyvatel dojížděla za prací mimo obec. Nejvíce z nich vyjíždělo za prací v rámci okresu a obce a nejméně v rámci kraje (<http://www.risy.cz>).

Významnou architektonickou dominantou v obci je katolický kostel Nanebevzetí Pany Marie, který byl postaven v letech 1751 – 1756 na náklady svatovítské kapituly.

Významným turistickým místem v obci je městské muzeum, které bylo založeno „spolkem rodáků z Netvořic a okolí“. V tomto muzeu je k vidění sbírka týnecké kameniny, což jsou zdobené talíře, mísy a konvice. V městském muzeu jsou také cenné mince, zbraně, sklo atd. Na území obce se také nachází soukromé muzeum motocyklů značky Jawa, ve kterém je přes 100 strojů. Mezi nejvýznamnější osobnosti spojenými s obcí Netvořice patří František Hrubín, který prožíval své mládí v sousední obci Lešany a často navštěvoval základní školu v Netvořicích, kde besedoval s učiteli a žáky. Ve svém obsáhlém díle se pak často o Netvořicích a jejich okolí zmiňuje (Lašťovička, 2000).

V obci Netvořice působí sbor dobrovolných hasičů, který pravidelně v obci pořádá hasičský ples a provádí sběr železného šrotu. Členové SDH Netvořice se také pravidelně účastní okresního shromáždění zástupců sborů dobrovolných hasičů. V obci SDH Netvořice také pořádá ukázky současné i historické hasičské techniky a ukázky zásahů.

Například vyprošťování osob po dopravní nehodě pomocí hydraulických nůžek. SDH Netvořice se pravidelně účastní okresních hasičských soutěží. V roce 2010 se členové SDH Netvořice účastnily komunálních voleb, kde kandidovaly pod názvem „HASIČI PRO NETVOŘICE“, ve kterých získaly 18,58% hlasů, což jim stačilo k získání třech mandátů.

V obci také působí „Spolek rodáků a přátel muzea v Netvořicích“, který byl založen v roce 1919 a navazuje na činnost „Spolku rodáků a přátel Netvořic a okolí“, který byl založen už v roce 1904. Spolek je občanskou organizací zapsanou u ministerstva vnitra a je nejstarším fungujícím spolkem tohoto druhu v České republice. Jeho hlavními cíli jsou propagace netvořického kraje a muzea na středočeské, české i evropské úrovni, lobování pro Netvořice a okolí, organizace kulturního a společenského života Netvořicka, všestranný kulturní, hospodářský a turistický rozvoj, prosperita Netvořicka a další. Spolek v obci pravidelně pořádá reprezentační plesy, koncerty, tradiční Netvořický pouťový jarmark, Advent s Netvořákem a valné hromady, na kterých jsou vítáni noví členové spolku, a je voleno nové vedení. Spolek také pořádá pravidelné turistické výlety, jako například „Na Medník za kandičky a na Posázavskou stezku“ a „Cesta do středu království českého“.

V obci také působí organizace TJ Sokol Netvořice, která byla založena 8. prosince 1907 jako organizace sloužící k utužování těla a vzdělávání svých členů. V současné době má TJ Sokol Netvořice 272 členů, z toho 109 mužů, 69 žen, 17 dorostenců a dorostenek, 22 žáků a 55 žákyň. Do soutěží má TJ Sokol Netvořice přihlášen jeden oddíl kopané, a to A mužstvo. V loňském roce také ohlásili do okresní soutěže družstvo nejmladších žáků, kteří pravidelně dochází na tréninky. Mužstvu A se podařilo postoupit do 3. třídy okresní soutěže, kde se jako nováček drží uprostřed tabulky. TJ Sokol Netvořice má také mužstvo stolního tenisu, které působí v okresní soutěži (Netolický, 2010).

5. Politické subjekty

Nejvýznamnější politickou stranou v obci Netvořice je Občanská demokratická strana. V období mezi roky 1994 a 2010 tato strana ve všech komunálních volbách vyhrála a získala tak pokaždé největší počet mandátů. Z ostatních politických stran nebo sdružení je v zastupitelstvu obce reprezentována strana Věci veřejné, sdružení nezávislých kandidátů S LIDMI PRO LIDI a sdružení nezávislých kandidátů HASIČI PRO NETVOŘICE. Po komunálních volbách v roce 2010 se ODS stala jedinou politickou stranou, která v porevolučním období roku 1989 sestavila v každých komunálních volbách kandidátní listinu. ODS má v obci i své místní sdružení, kterému předsedá Ing. Renata Vávrová. ODS má v Netvořicích poměrně malou členskou základnu a tak na kandidátních listinách do zastupitelstva obce této strany v období mezi roky 1994 a 2010 převažovali kandidáti bez politické příslušnosti. V posledních volbách do zastupitelstva obce, které se konaly na podzim roku 2010, se na patnáctičlenné kandidátní listině ucházeli o mandát pouze čtyři straníci. Strana při těchto volbách distribuovala občanům obce svůj volební plakát, na kterém představila své kandidáty a volební program, který obsahoval například tyto témata:

- **Stavby pro dopravu** – zajištění dopravní bezpečnosti městyse pro naše nejmenší občany tak, aby cesta do školy a školky byla bezpečná
- **Vodní hospodářství** – rozšíření vodovodní sítě pro novou zástavbu a vybudování nového vodojemu, hledání finančních zdrojů pro vybudování nové splaškové kanalizace
- **Péče o bytový fond** – výstavba nové hasičské zbrojnice i s bytovou jednotkou
- **Kultura** – spolupráce a podpora místních spolků a sdružení
- **Bezpečnost** – rozšíření světelných bodů veřejného osvětlení v okolních obcích
- **Životní prostředí** – úprava cest pro pěší zóny, větší důraz na třídění komunálního odpadu
- **Sociální oblast** – efektivní využití systému sociálních služeb pro seniory, rozvoz obědů
- **Fondy EU** – úzká spolupráce se Středočeským krajem na přípravě projektů pro získávání financí z Evropské unie

Zdroj: Volení plakát ODS pro komunální volby v Netvořicích v roce 2010

Vedle Občanské demokratické strany se v obci od roku 1994 komunálních voleb účastnili další čtyři politické strany a různá sdružení nezávislých kandidátů či jednotliví nezávislí kandidáti. Zmíněnými politickými stranami jsou KDU – ČSL, ČSSD, KSČM a Věci veřejné. Jako hlavní opoziční síla se v obci do roku 2006 prezentovala KDU- ČSL, která od roku 1994 až do roku 2006 v obci při komunálních volbách pravidelně sestavovala kandidátní listinu. Vyhrát samotné volby se jí však v žádných komunálních volbách nepovedlo. Nejblíže k vítězství měla KDU – ČSL v roce 1994, kdy na první ODS ztratila pouhých 13 hlasů, což představovalo 0,17 % hlasů. V následujících volbách se už KDU – ČSL tolik nedařilo a končila vždy s větší ztrátou na první ODS. Jelikož v Netvořicích nemá své místní sdružení a v obci žije jen málo jejích členů, tak její kandidátku v komunálních volbách tvořili vždy převážně kandidáti bez politické příslušnosti. Posledních komunálních voleb, konaných v obci v roce 2010, se KDU – ČSL nezúčastnila.

V roce 2010 se komunálních voleb v Netvořicích prvně zúčastnila strana Věci veřejné, která se prezentovala jako hlavní opoziční strana a strana vymezující se vůči ODS, která v obci dlouhodobě vládne. Strana Věci veřejné v Netvořicích nemá své místní sdružení a pro komunální volby v obci v roce 2010 vytvořila kandidátní listinu tvořenou pouze kandidáty bez politické příslušnosti. Někteří z těchto kandidátů kandidovali v předchozích volbách za KDU – ČSL, což bylo možná hlavním důvodem, proč se KDU – ČSL komunálních voleb v roce 2010 nezúčastnila. Volební kampaň nezávislých kandidátů za stranu Věci veřejné byla poměrně pestrá. Ve spolupráci se stranou Věci veřejné vytvořili volební letáky, na kterých prezentovali svůj volební program a představili jednotlivé kandidáty. Dále také vydali „Volební listy“, které spolu s letáky distribuovali občanům Netvořic. V těchto listech se zaměřili především na shrnutí dění v obci během uplynulých 21 let a kritice vedení obce. Předvolební podporu nezávislým kandidátům za Věci veřejné v Netvořicích měla návštěvou obce a setkáním s jednotlivými kandidáty a občany vyjádřit i PhDr. Kateřina Klasnová, ta ale nakonec nemohla dorazit a tak místo ní přijel poslanec za stranu Věci veřejné Ing. Radim Vysloužil. Ing. Radim Vysloužil probral s občany Netvořic a kandidáty za stranu Věci veřejné problémy, které je v obci nejvíce trápí a na co by se měli zaměřit ve volební kampani. Volební program Věci veřejných v komunálních volbách v Netvořicích pak obsahoval následující body:

- Kanalizace a čistírna odpadních vod, posílení vodovodní sítě
- Získat finanční prostředky z grantových programů a aktivně s nimi nakládat pro rozvoj obce
- Podpora kultury, školství a všech spolků pracujících pro občany
- Podpora místních podnikatelů
- Zřízení pečovatelské služby a servis pro seniory, zřízení fondu pro občany v tísní
- Rozšíření územního plánu pro stavební rozvoj obce
- Komunikace s občany a volný přístup k informacím o práci OÚ

Zdroj: Volební letáky VV pro komunální volby v Netvořicích v roce 2010

Další stranou, která se v obci účastnila komunálních voleb po roce 1994, je Komunistická strana Čech a Moravy. KSČM se v obci účastnila komunálních voleb pravidelně v letech 1994 až 2006. V roce 2010 se jí nepodařilo sestavit vlastní kandidátní listinu a tak se voleb neúčastnila. V roce 1994 KSČM kandidovala ve sdružení s SDL a NK a v dalších letech už samostatně jako KSČM. Strana v obci nemá své místní sdružení a její podpora ze strany občanů obce není příliš velká, což se projevovalo při tvorbě jejích kandidátních listin. Při komunálních volbách v roce 1998 za KSČM kandidovali 4 kandidáti z patnácti možných a z toho byly dva straníci a dva zbylí bez politické příslušnosti. V roce 2002 pak za KSČM kandidovali tři kandidáti, z toho byli všichni straníci, a v roce 2006 pět kandidátů a z nich byli čtyři straníci a jeden kandidát bez politické příslušnosti. V těchto volbách se KSČM v obci nikdy nepodařilo výrazněji uspět.

Další stranou, která se v obci účastnila komunálních voleb po roce 1994, je Česká strana sociálně demokratická. ČSSD v obci stejně jako KSČM nemá své místní sdružení a její podpora ze strany občanů není též příliš velká. Kandidátní listinu do komunálních voleb se jí podařilo v obci sestavit až pro komunální volby v roce 1998 a na rozdíl od KSČM se jí podařilo naplnit maximální počet kandidátů na kandidátní listině. Všichni tyto kandidáti byly bez politické příslušnosti a ve volbách se jim podařilo získat 2 mandáty v patnáctičlenném zastupitelstvu. V dalších volbách, konaných v roce 2002, se už tak ČSSD nedařilo, neboť se jí nepodařilo naplnit kandidátní listinu. Kandidovali za ní pouze

čtyři kandidáti, kteří byli bez politické příslušnosti. Ve volbách pak nezískali žádný mandát. V následujících volbách, konaných v roce 2006, za ČSSD kandidovala pouze jedna kandidátka, které se ve volbách nepovedlo uspět. V roce 2010 pak už ČSSD svojí kandidátku v obci nevytvořila.

V obci také od roku 1994 pravidelně kandidují různá sdružení nezávislých kandidátů nebo jednotlivý kandidáti. Těmto sdružením se ve většině komunálních voleb v obci od roku 1994 dařilo dosahovat poměrně dobrých výsledků, nikdy se jim však nepodařilo volby vyhrát. Jednotlivým kandidátům se nikdy uspět nepodařilo, což je dáno hlavně systémem přepočtu hlasů na jednotlivé mandáty, který platí od roku 2001. Například v komunálních volbách v roce 2010 nezávislý kandidát Jan Welser získal 164 hlasů, což je osmý nejlepší výsledek z počtu hlasů, které získali jednotlivý kandidáti. Na získání mandátu v patnáctičlenném zastupitelstvu obce to však nestačilo. Níže si v rozboru komunálních voleb konaných v roce 2010 ukážeme, kolik by musel získat minimálně hlasů, aby získal mandát.

6. Komunální volby

6. 1. Komunální volby v roce 1994

Komunálních voleb se v roce 1994 v obci Netvořice účastnily dvě politické strany a dvě sdružení nezávislých kandidátů. Těmito stranami byly Občanská demokratická strana, která volby těsně vyhrála a Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová. Jedno sdružení nezávislých kandidátů kandidovalo pod názvem „Sdružení nezávislých kandidátů“ a druhé pod názvem „Sdružení KSČM, SDL, NK“. Voleb se účastnilo celkem 568 oprávněných voličů z celkového počtu 807, což je 70,38% účast. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem, který byl 60,68%, je to nadprůměrný výsledek. Celkový počet platných hlasů byl 7409. Volby těsně vyhrála ODS s 30,61% hlasů před KDU-ČSL, která získala 30,44% hlasů. Na třetím místě skončilo sdružení nezávislých kandidátů s 19,60% hlasů a poslední sdružení KSČM, SDL, NK s 19,35% hlasů. Vítězná ODS získala tak celkem 2 268 hlasů a druhá KDU-ČSL 2 255 hlasů, což je rozdíl pouhých 13 hlasů. Při volbě patnáctičlenného zastupitelstva obce to znamená, že o vítězství ODS rozhodl jediný volič. Díky těmto třinácti hlasům získala také ODS o jeden mandát více, jak druhá KDU-ČSL. S pomocí dělitele Sainte-Laguë dopadl přepočítaný počet hlasů na mandáty následovně: ODS získala 5 mandátů, KDU-ČSL 4 mandáty, Sdružení nezávislých kandidátů a Sdružení KSČM, SDL, NK získaly po třech mandátech. V tabulce č. 1 jsou vidět jednotlivé podíly, které byly stranám přiděleny na základě Sainte-Laguë dělitele. Tučně jsou pak vyznačeny ty podíly, na jejichž základě strany získaly mandát.

Tabulka č. 1 Řada podílů podle dělitele Sainte-Laguë v Netvořicích v roce 1994

dělitel	1	3	5	7	9	11
ODS	2 268	756	453,6	324	252	206,18
KDU-ČSL	2 255	751,66	451	322,14	250,55	205
SNK	1 452	485	291	207,85	161,33	132
Sdružení KSČM, SDL, NK	1 434	478	286,8	204,85	159,33	130,36

Zdroj: výpočty provedl autor na základě dat Českého statistického úřadu.

6. 2. Komunální volby v roce 1998

V roce 1998 se komunálních voleb v obci Netvořice účastnily čtyři politické strany a dvě sdružení nezávislých kandidátů. Těmi stranami byly ODS, KDU-ČSL a oproti volbám minulým i nově ČSSD a KSČM. Obě sdružení nezávislých kandidátů kandidovala pod

stejným názvem a to „Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení celkem“. V roce 1998 se komunálních voleb v Netvořicích účastnilo 483 oprávněných voličů z celkového počtu 826, což je 58,60% účast. Je to výrazně méně jak ve volbách předchozích, kde volební účast přesáhla 70%. V porovnání s celorepublikovým průměrem volební účasti, který byl 45,02%, je to však účast nadprůměrná. Celkový počet platných hlasů byl 6 533. Stejně jak v roce 1994, tak i tyto komunální volby vyhrála v Netvořicích ODS, která získala 27,40% hlasů. Druhé SNK-MSK získalo 21,35% hlasů, což je mnohem výraznější rozdíl mezi prvním a druhým místem než u předchozích komunálních voleb. Na třetím místě skončila KDU-ČSL s 17,94% následovaná ČSSD, která v obci dosáhla na 16,30% hlasů. Na pátém místě skončilo druhé SNK-MSK se ziskem 11,56% hlasů a jako poslední KSČM, které se podařilo získat 5,45% hlasů. Po použití formule Sainte-Laguë byly mandáty přiděleny jednotlivým stranám takto: ODS získala 4 mandáty, KDU-ČSL a SNK-MSK 3 mandáty, ČSSD a druhé SNK-MSK 2 mandáty a poslední KSČM získala 1 mandát. Je nutné však podotknout, že podle úprav komunálního volebního systému, které nastaly v roce 2001, by KSČM žádný mandát nezískala, ačkoliv by překročila 5% volební klauzuli, která byla v roce 2001 v českém komunálním systému zavedena. Je to dáno dělitelem, který byl v roce 2001 změněn z Sainte-Laguë na d'Hondt. Ten v menších obcích, jako jsou Netvořice, často zapříčiňuje, že je přirozený práh pro vstup do zastupitelstva obce vyšší, než je stanovený práh umělý. Při porovnání tabulek č. 2 a č. 3 si pak můžeme porovnat výsledky v přidělování mandátů podle dělitelů Sainte-Laguë a d'Hondt. Tučně jsou zvýrazněny podíly, na jejich základě byly přiděly mandáty podle dělitele Sainte-Laguë nebo by mohly být přiděleny na základě dělitele d'Hondt, který je zaveden od roku 2001.

Tabulka č. 2 Řada podílů podle dělitele Sainte-Laguë v Netvořicích v roce 1998

dělitel	1	3	5	7
ODS	1 790	596,66	358	255,71
KDU-ČSL	1 172	390,66	234,4	167,42
SNK-MSK	755	251,66	151	107,85
KSČM	356	118,66	71,2	50,85
SNK-MSK	1 395	465	279	199,28
ČSSD	1 065	355	213	152,14

Zdroj: výpočty provedl autor na základě dat Českého statistického úřadu.

Tabulka č. 3 Řada podílů podle dělitele d'Hondt v Netvořicích v roce 1998

dělitel	1	2	3	4	5	6
ODS	1 790	895	596,66	447,5	358	298,33
KDU-ČSL	1 172	586	390,66	293	234,4	195,33
SNK-MSC	755	377,5	251,66	188,75	107,85	125,83
KSČM	356	178	118,66	89	n	n
SNK-MSC	1 395	697,5	465	378,75	279	232,5
ČSSD	1 065	532,5	355	266,25	213	177,5

Zdroj: výpočty provedl autor na základě dat Českého statistického úřadu. Značka „n“ znamená, že za stranu kandidovalo méně kandidátů, než je v tabulce uvedený počet dělení dle daného dělitele.

6. 3. Komunální volby v roce 2002

Komunální volby v roce 2002 se od předchozích voleb výrazně lišili tím, že v nich byla nově zavedena 5% volební klauzule a dělitel d'Hondt místo dělitele Sainte-Laguë. Voleb se účastnily 4 politické strany a dvě sdružení nezávislých kandidátů. Politickými stranami, které se voleb účastnily, byly ODS, KDU-ČSL, ČSSD a KSČM. Voleb se účastnilo 523 oprávněných voličů z celkového počtu 841. Volební účast tak dosáhla 62,19%, což je oproti minulým komunálním volbám v obci mírný nárůst. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem, který byl 45,54%, to je nadprůměrná účast. Celkový počet platných odevzdaných hlasů byl 6685. Samotné volby vyhrála ODS a to s obrovským náskokem na ve volbách druhé SNK Mladí 2002. ODS se v těchto volbách povedlo získat 49,90% hlasů, což byl pro ni nejlepší polistopadový výsledek v komunálních volbách v obci Netvořice. Druhé SNK Mladí 2002 získalo pouhých 15,72% hlasů a na první ODS ztratili přes 34% hlasů. Na třetím místě se ziskem 12,31% procent hlasů skončilo SNK ženy pro Netvořicko. Na čtvrtém místě pak KSČM se ziskem 4,74% hlasů a na posledním místě ČSSD se ziskem 3,05% hlasů. Po přepočtu hlasů na mandáty podle formule d'Hondt získala ODS 9 mandátů, což jí zajistilo pohodlnou většinu v patnáctičlenném zastupitelstvu obce. SNK Mladí 2002, SNK ženy pro Netvořicko a KDU-ČSL pak získaly po dvou mandátech. ČSSD a KSČM díky nepřekročení zavedené 5% hranice pro vstup do zastupitelstva a d'Hondtově metodě nezískaly žádný mandát. Je nutné však podotknout, že podle volebního zákona, podle kterého se konaly předchozí komunální volby v roce 1998, by se KSČM povedlo získat jeden mandát na úkor vítězné ODS. KSČM tak doplatila na úpravy volebního zákona z roku 2001. V tabulce č. 4 a č. 5 jsou zobrazeny jednotlivé podíly dle formule d'Hondt a

Sainte-Laguë, ze kterých je patrný zisk mandátu vítězné ODS na úkor KSČM, a to hlavně díky nově upravenému volebnímu zákonu. Tučně jsou vyznačeny podíly, na jejichž základě byly přiděleny mandáty.

Tabulka č. 4 Řada podílů podle dělitele d'Hondt v Netvořicích v roce 2002

dělitel	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ODS	3 336	1 668	1 112	834	667,2	556	476,57	417	370,66
KDU-ČSL	954	477	318	238,5	190,8	159	136,28	119,25	106
SNK-Mladí 2002	1 051	525,2	350,33	262,75	210,2	175,16	150,14	131,37	116,77
KSČM	317	178	118,66	89	n	n	n	n	n
SNK-ženy pro Netvořicko	823	411,2	274,33	205,75	164,4	137,16	117,57	102,86	91,44
ČSSD	204	102	68	51	n	n	n	n	n

Zdroj: výpočty provedl autor na základě dat Českého statistického úřadu. Značka „n“ znamená, že za stranu kandidovalo méně kandidátů, než je v tabulce uvedený počet dělení dle daného dělitele.

Tabulka č. 5 Řada podílů podle dělitele Sainte-Laguë v Netvořicích v roce 2002

dělitel	1	3	5	7	9	11	13	15
ODS	3 336	1 112	667,2	476,57	370,66	303,27	256,61	222,4
KDU-ČSL	954	318	190,8	136,28	106	86,72	73,38	63,6
SNK-Mladí 2002	1 051	350,33	210,2	150,14	116,77	95,54	80,84	70,06
KSČM	317	105,66	63,4	n	n	n	n	n
SNK-ženy pro Netvořicko	823	274,33	164,4	117,57	91,44	74,81	63,3	54,86
ČSSD	204	68	40,8	29,14	n	n	n	n

Zdroj: výpočty provedl autor na základě dat Českého statistického úřadu. Značka „n“ znamená, že za stranu kandidovalo méně kandidátů, než je v tabulce uvedený počet dělení dle daného dělitele.

6. 4. Komunální volby v roce 2006

Komunálních voleb v roce 2006 se v obci Netvořice účastnili čtyři politické strany, dvě sdružení nezávislých kandidátů a jeden nezávislý kandidát. Kandidujícími politickými stranami byly jako v minulých volbách ODS, KDU-ČSL, ČSSD a KSČM. Kandidujícími sdružení nezávislých kandidátů bylo SNK-ženy pro Netvořicko, které obhájilo dva mandáty a nově SNK Evropští demokraté, které v obci kandidovalo poprvé. Kandidujícím nezávislým kandidátem byl Gabriel Vach. Voleb se účastnilo 489 oprávněných voličů z celkového počtu 845. Volební účast tak dosáhla 58,11%, což je o pár procent méně, jak

v předchozích komunálních volbách. Ve srovnání s celostátním průměrem byla však volební účast opět výrazně nadprůměrná. Počet platných odevzdaných hlasů byl 6195, z nichž vítězná ODS dostala 2798 hlasů a ve volbách tak dosáhla výsledku 45,17% a výrazným náskokem tak porazila KDU-ČSL, která skončila druhá se ziskem 16,35% hlasů. Na třetím místě skončilo SNK-ženy pro Netvořicko se ziskem 14,82% a na místě čtvrtém SNK Evropští demokraté, které dosáhlo zisku 12,78% hlasů. Na pátém místě skončila KSČM, která získala 7,80% hlasů. Na šestém místě skončil nezávislý kandidát Gabriel Vach se ziskem 1,71% hlasů a na místě posledním ČSSD se ziskem 1,37% hlasů. Tento špatný výsledek ČSSD je dán hlavně tím, že za ní kandidoval pouze jeden kandidát. Po přepočtu hlasů na mandáty získala vítězná ODS osm mandátů, což jí opět zajistilo nadpoloviční většinu v patnáctičlenném zastupitelstvu. SNK-ženy pro Netvořicko a KDU-ČSL se podařilo obhájit dva mandáty a nově kandidující SNK Evropští demokraté získalo také dva mandáty. KSČM, které se oproti minulým volbám podařilo překročit 5% hranici pro vstup do zastupitelstva obce, se podařilo získat jeden mandát. V tabulce č. 6 jsou zobrazeny jednotlivé podíly dle formule d'Hondt a tučně jsou zobrazeny ty podíly, které vedly k zisku mandátu.

Tabulka č. 6 Řada podílů podle dělitele d'Hondt v Netvořicích v roce 2006

dělitel	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ODS	2 798	1 399	929,66	697,25	557,8	464,83	398,42	348	310,88
KDU-ČSL	1 013	506,5	337,66	253,25	202,6	168,83	144,71	126,25	112,55
SNK-Evropští demokraté	792	396	264	198	158,4	132	113,14	99	88
KSČM	483	241,5	161	120,75	96,6	n	n	n	n
SNK-ženy pro Netvořicko	918	459	306	229,5	183,6	153	131,14	114,75	102
ČSSD	85	n	n	n	n	n	n	n	n
Gabriel Vach, NK	106	n	n	n	n	n	n	n	n

Zdroj: výpočty provedl autor na základě dat Českého statistického úřadu. Značka „n“ znamená, že za stranu kandidovalo méně kandidátů, než je v tabulce uvedený počet dělení dle daného dělitele.

6. 5. Komunální volby v roce 2010

Komunálních voleb v obci Netvořice se v roce 2010 účastnili dvě politické strany, dvě sdružení nezávislých kandidátů a jeden nezávislý kandidát. Zúčastněnými politickými stranami byly ODS a nově strana Věci veřejné, za kterou kandidovala většina kandidátů,

kteří v předchozích volbách kandidovaly za KDU-ČSL. Sdruženími nezávislých kandidátů, která se účastnila voleb, byly „HASIČI PRO NETVOŘICE“ a „S LIDMI PRO LIDI“ a kandidujícím nezávislým kandidátem byl Jan Welser. Voleb se účastnilo 533 oprávněných voličů z celkového počtu 898 a počet odevzdaných platných hlasů byl 7023. Volební účast tak v netvořících byla 59,35% hlasů, což byla v porovnání s celorepublikovým průměrem nadprůměrná účast. Volby, stejně jak u všech komunálních voleb v netvořících od roku 1994, vyhrála ODS se ziskem 32,54% hlasů. Oproti volbám předchozím ale výrazně ztratila. Na druhém místě skončila oproti předchozím volbám nově kandidující strana Věci veřejné, které se podařilo získat 27,40%. Na třetím místě skončilo sdružení nezávislých kandidátů S LIDMI PRO LIDI se ziskem 19,15% hlasů a na místě čtvrtém HASIČI PRO NETVOŘICE se ziskem 18,58% hlasů. Na posledním místě se umístil nezávislý kandidát Jan Welser, který získal 2,34% hlasů. Po přepočtu hlasů na mandáty tak ODS získala 5 mandátů a ztratila tak po osmi letech nadpoloviční většinu v zastupitelstvu obce. Druhé Věci veřejné získaly 4 mandáty a sdružení nezávislých kandidátů HASIČI PRO NETVOŘICE a S LIDMI PRO LIDI získaly po třech mandátech. Poslednímu nezávislému kandidátu Janu Welserovi se mandát získat nepodařilo. Je to dáno hlavně tím, že jednotliví nezávislí kandidáti jsou v poměrně velké nevýhodě oproti stranám nebo sdružením, které mají na kandidátce tolik kandidátů, kolik se v obci volí členů zastupitelstva. Tyto strany nebo sdružení, díky patnácti kandidátům na své kandidátce mohou od jednoho voliče získat až 15 hlasů, zatímco nezávislý kandidát pouze hlas jediný. V roce 2010 byla přirozená hranice pro vstup do zastupitelstva obce Netvořice 435 hlasů (6,19%). Nezávislý kandidát Jan Welser by tak musel získat 436 hlasů, aby měl jistotu zisku mandátu. Musel by tak získat hlas od 81,80% voličů, kteří se účastnili voleb, což je velice nepravděpodobné. V tabulce č. 7 jsou zobrazeny jednotlivé podíly dle formule d'Hondt a tučně jsou zobrazeny ty podíly, které vedly k zisku mandátu.

Tabulka č. 7 Řada podílů podle dělitele d'Hondt v Netvořicích v roce 2010

dělitel	1	2	3	4	5	6
ODS	2 285	1 142,5	761,66	571,25	475	380,83
Věci Veřejné	1 924	962	641,33	481	384,8	320,66
S LIDMI PRO LIDI	1 345	672,5	448,33	336,25	269	224,16
HASIČI PRO NETVOŘICE	1 305	625,5	435	326,25	261	217,5
Jan Welser, NK	164	n	n	n	n	n

Zdroj: výpočty provedl autor na základě dat Českého statistického úřadu. Značka „n“ znamená, že za stranu kandidovalo méně kandidátů, než je v tabulce uvedený počet dělení dle daného dělitele.

6. 6. Volební účast

Volební účast je jednou z nejzákladnějších forem občanské participace na veřejném životě. V níže uvedené tabulce číslo 8 pak můžeme vidět volební účast v obci Netvořice a České republice pro jednotlivé typy voleb.

Tabulka č. 8 Volební účast v Netvořicích a ČR (v %)

Volby		1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Zastupitelstvo obce	Netvořice	70,38		58,60		62,19		58,11		59,35
	ČR	60,68		45,02		43,39		46,38		46,19
Krajské zastupitelstvo	Netvořice				35,97		28,34		36,20	
	ČR				33,64		29,62		40,30	
Senát PSČ *	Netvořice				33,72 21,56			51,24 15,62		
	ČR				36,05 27,43			42,09 20,73		
Poslanecká sněmovna	Netvořice		74,06	77,53		53,38		63,41		61,14
	ČR		76,41	74,03		58,02		64,47		62,60

*Zdroj: tabulku vypracoval autor na základě dat ČSÚ, * První a druhé kolo*

Jak vyplívá z výše uvedené tabulky, trend volební účasti má v Netvořicích spíše klesající charakter. Výjimkou je rok 2006, kdy ve volbách do Senátu PSČ a volbách do Poslanecké sněmovny došlo k výraznému nárůstu volební účasti, ve volbách do obecního zastupitelstva však došlo k mírnému poklesu volební účasti. Rysem Netvořic, vycházejícím ze srovnání výsledků volební účasti v Netvořicích a České republice, je obecně nižší volební účast v obci oproti výsledkům za celou Českou republiku. Výjimkou jsou však volby do zastupitelstva, kde je volební účast v obci dlouhodobě vyšší, jak volební účast za celou ČR. Je nutné však podotknout, že charakteristickým rysem komunálních voleb v České republice je vyšší míra volební účasti v menších obcích, mezi které Netvořice patří. Zajímavostí volební účasti v Netvořicích jsou volby do Senátu PSČ, kdy v roce 2000 a 2006 byla v prvním kole voleb volební účast výrazně vyšší, než volební účast za celou Českou republiku a ve druhém kole voleb naopak poměrně výrazně nižší.

7. Formování orgánů samosprávy

Zastupitelstvo obce Netvořice je patnáctičlenné a rada obce je pětičlenná. Ve volbách, které se konaly 20. 10. – 21.10 2006, získala ODS 8 mandátů, a tak byla po volbách hlavní silou, která výrazně ovlivnila formování orgánů samosprávy v roce 2006. Starosta obce Jiří Kubásek (ODS) svolal ustavující zasedání zastupitelstva obce na 3. 11. 2006, na kterém podle zákona o obcích č.128/2000 sb. byl znovu zvolen starostou Jiří Kubásek (ODS), na pozici místostarosty byla zvolena Ing. Renata Vávrová (ODS) a jako další členové pětičlenné rady obce byli zvoleni Tomáš Dvořák (ODS), Milada Růžičková (ODS) a Petr Vodehnal (KDU-ČSL). ODS tak v radě obce obsadila čtyři křesla a jedno nechala KDU-ČSL. Zastupitelstvo obce Netvořice na ustavujícím zasedání zřídilo kontrolní a finanční výbor a jako jejich předsedy zvolilo Tomáše Dvořáka (ODS) jako předsedu finančního výboru a Radku Vinterovou (ODS) jako předsedkyni kontrolního výboru. Zastupitelstvo obce pak na veřejném zasedání, které se konalo 14. 11. 2006, rozhodlo o zřízení komisí, a to kulturní komise, ekologické komise, pořádkové komise a úvěrové komise.

Po komunálních volbách, které proběhly na podzim roku 2010, bylo formování orgánů samosprávy obce Netvořice ve srovnání s rokem 2006 poměrně náročnější. Hlavním důvodem bylo to, že oproti předchozím volbám, v nichž získala vítězná Občanská demokratická strana 8 mandátů, získala tentokrát ODS mandátů 5, a tak musela sehnat pro podporu svého kandidáta na post starosty obce minimálně další 3 hlasy. V horší situaci byli nově zvolení zastupitelé obce za stranu Věci veřejné, kteří ve volbách získali o jeden mandát méně než ODS. Nově zvolení zastupitelé za stranu Věci veřejné se v předvolební kampani profilovali jako hlavní opoziční síla vůči vedení obce, tvořené převážně lidmi z ODS, a tak se na ustavujícím zasedání obce, které se konalo 9. 11. 2010, pokusili prosadit svého kandidáta na funkci starosty obce. ODS jako svého kandidáta na funkci starosty obce navrhla Jiřího Kubásku (ODS), dosavadního starostu Netvořic a proti němu se jako hlavní kandidát na funkci starosty za stranu Věci veřejné ucházela Mgr. Dagmar Netolická (VV). Obě sdružení nezávislých kandidátů, a to S LIDMI PRO LIDI a HASIČI PRO NETVOŘICE, kterým se ve volbách podařilo získat po třech mandátech, svého kandidáta na starostu nenavrhli. ODS ani Věci veřejné se dopředu nedohodli na žádné z koalic s dalšími dvěma sdruženími nezávislých kandidátů, a tak nebylo do samotného hlasování

jasné, jak volba dopadne a kdo se stane starostou. Samotná volba starosty probíhala tajným hlasováním a výsledkem bylo 8 hlasů pro Jiřího Kubáska (ODS) a 7 hlasů pro Mgr. Dagmar Netolickou (VV). Jiří Kubásek tak byl zvolen po páté starostou Netvořic. Kdo přesně hlasoval pro Jiřího Kubáska a kdo pro Mgr. Dagmar Netolickou není kvůli tajné volbě starosty jasné, ale podle výpovědi zastupitelkyně Ing. Markéty Matysové (VV) měli pro Mgr. Dagmar Netolickou hlasovat určitě tři zastupitelé za stranu Věci veřejné, a po jednom ze sdružení nezávislých kandidátů HASIČI PRO NETVOŘICE a S LIDMI PRO LIDI. Na pozici místostarosty byla zvolena Ing. Jolana Šírová (S LIDMI PRO LIDI) a jako další členové rady obce byli zvoleni Miroslav Český (HASIČI PRO NETVOŘICE), Jitka Povolná (ODS) a Mgr. Adam Barták (VV). Všechny politické strany a hnutí nezávislých kandidátů, kteří se dostali do zastupitelstva obce, tak získali alespoň jedno místo v radě obce. Na ustavujícím zasedání obce byl zřízen kontrolní a finanční výbor a jako jejich předsedkyně byly zvoleny Ing. Markéta Matysová (VV), jako předsedkyně finančního výboru, a Mgr. Dagmar Netolická, jako předsedkyně kontrolního výboru. Zastupitelkyně Ing. Markéta Matysová pak k samotné volbě starosty uvedla: „Bohužel chyběl jeden hlas, protože si myslím, že současné vedení obce s panem starostou je neefektivní a postrádám jakoukoli organizovanost, spolupráci a angažovanost pro zásadní věci v obci.“(rozhovor s M. M. dne 23. 2. 2011).

8. Závěr

Obec Netvořice má z hlediska komunálních voleb a jejich výsledků poměrně stabilní politickou reprezentaci. Ve všech volbách od roku 1994 až do roku 2010 vyhrála jedna strana, a to Občanská demokratická strana. V komunálních volbách v obci Netvořice tak nedošlo od roku 1994 k žádným výrazným překvapením, které by se týkaly výsledků voleb. To ovšem neznamená, že by politika v obci Netvořice postrádala vnitřní dynamiku. Z provedených analýz jednotlivých komunálních voleb vyplývá, že je u obcí, jako jsou Netvořice, velice podstatné, podle které volební formule se přepočítávají jednotlivé hlasy na mandáty a kolik členů má zastupitelstvo obce. To je patrné zejména u komunálních voleb v roce 2002, kdy se KSČM v důsledku úprav volebního zákona, které nastaly v roce 2001 (*změna volební formule z Sainte-Laguë na d'Hondt a zavedení 5% volební klauzule*), nepodařilo získat ani jeden mandát v zastupitelstvu obce, ačkoliv by ho podle zákona platného při předchozích volbách získala. Je nutné však podotknout, že tato situace nastala díky změně volební formule z Sainte-Laguë na d'Hondt a zavedená 5% volební klauzule na ni neměla žádný vliv. Zavedená 5% volební klauzule se v obci Netvořice v komunálních volbách od jejího zavedení v roce 2001 nijak neprojevila, neboť ve všech komunálních volbách v obci od jejího zavedení byla nižší, než přirozená hranice pro vstup do zastupitelstva. Je to dáno zejména velikostí zastupitelstva obce a nově používanou d'Hondtovou formulí. Z jednotlivých analýz voleb je také patrné, že jednotliví nezávislí kandidáti mají oproti stranám nebo sdružením poměrně malou šanci získat mandát, což je dáno tím, že politická strana nebo sdružení, které mají počet kandidátů na kandidátce stejný jako počet volených zastupitelů v obci, dostanou od jednoho voliče v případě obce Netvořice až 15 hlasů, zatímco nezávislý kandidát pouze hlas jediný. Výsledky jednotlivých komunálních voleb v Netvořicích nám také naznačují, že můžeme do budoucna očekávat výraznější úspěchy pravicových stran, a to zejména ODS, a také poměrně dobré výsledky jednotlivých sdružení nezávislých kandidátů, zatímco levicové strany, jako KSČM či ČSSD se budou v Netvořicích v komunální politice jen stěží prosazovat. Je to dáno nejen výrazně pravicovější orientací občanů obce Netvořice, ale také tím, že většina v obci známých osobností kandiduje za ODS, či různá sdružení nezávislých kandidátů. Volební účast v Netvořicích má v posledních letech spíše klesající charakter, což je tendence týkající se většiny obcí v České republice.

9. Seznam literatury

- Balík, S., 2008: Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- Balík, S., 2009: Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Balík, S., 2003: Komunální volby v České republice v roce 2002. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity.
- Čmejrek, J., 2008: Obce a regiony jako politický prostor. Praha: Alfa Nakladatelství.
- Čmejrek, J., a kol., 2009: Participace na veřejném životě venkovských obcí ČR. Praha: Kernberg publishing, s. r. o.
- Čmejrek, J., Kořiva, R., 2007: Základy veřejné správy. Praha: PEF ČZU.
- Jüptner, P., 2001: Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue* 2001/2: 147-158.
- Jüptner, P., 2004: Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue* 2004/2: 147-158.
- Laš'ovička, J., 2000: Netvořice v minulosti. Netvořice: OÚ Netvořice
- Mamsfeldová, Z., Kroupa, A., 2005: Participace a zájmové organizace v České republice. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Netolický, P., 2010: TJ Sokol Netvořice. In *Volební listy nezávislých kandidátů – Netvořice pod záštitou Věcí veřejných*. Benešov
Obec Netvořice. *Úřední deska.*, [online]. [cit. 2010-9-15] URL:
<<http://www.netvorice.cz/index.php?nid=1351&lid=CZ&oid=1208315>>
- Osobní rozhovor s M. M., členka zastupitelstva*, Netvořice, 23. 2. 2011
- Pomahač, R., Vidláková, O., 2002: Veřejná správa. Praha: C. H. Beck.
- Regionální informační servis. *Netvořice.*, [online]. [cit. 2010-11-13] URL:
<<http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=530298>>
- Vedral, J. et. al., 2008: Zákon o obcích (obecní zřízení) komentář. Praha: C. H. Beck.
- Volby.cz. *Výsledky voleb.*, [online]. [cit. 2010-9-15] URL: <<http://volby.cz/>>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Řada podílů podle dělitele Sainte-Laguë v Netvořících v roce 1994.....	28
Tabulka č. 2 Řada podílů podle dělitele Sainte-Laguë v Netvořících v roce 1998.....	29
Tabulka č. 3 Řada podílů podle dělitele d'Hondt v Netvořících v roce 1998.....	30
Tabulka č. 4 Řada podílů podle dělitele d'Hondt v Netvořících v roce 2002.....	31
Tabulka č. 5 Řada podílů podle dělitele Sainte-Laguë v Netvořících v roce 2002.....	31
Tabulka č. 6 Řada podílů podle dělitele d'Hondt v Netvořících v roce 2006.....	32
Tabulka č. 7 Řada podílů podle dělitele d'Hondt v Netvořících v roce 2010.....	34
Tabulka č. 8 Volební účast v Netvořících a ČR (v %).	34